

Nr 57

Av herrar Börjesson i Falköping och Eriksson i Bäckmora, *angående de hemarbetandes situation.*

(Lika lydande med motion nr 50 i Första kammaren)

Frågan om samhällets insatser för att skapa reella förutsättningar för gifta kvinnor med små barn att, när de så önskar, gå ut i förvärvslivet står allttjämt i debattens centrum. Behovet av daghemsplatser har inte, trots en ökning av platsantalet under senare år, kunnat tillgodoses. Den grupp kvinnor som på grund av bristfälliga åtaganden från samhällets sida sålunda är hänvisade att ägna sig åt hemarbete och omvårdnaden av barnen betecknas i den allmänna debatten som den »dolda arbetskraftsreserv» vars tjänster samhället och produktionen inte kan tillgodogöra sig. I de fall då kvinnan har en gedigen utbildning, som kostat samhället och henne själv stora pengar, måste det ur samhällsekonomisk synpunkt vara än mer otillfredsställande att hennes tjänster inte kan utnyttjas i produktionslivet.

Det finns emellertid också en stor grupp kvinnor som av egen vilja väljer hemarbetet. Denna grupp har enligt vår mening i alltför ringa grad uppmärksamats i debatten. Både för dessa och för de kvinnor som ovan nämnts uppstår en ekonomisk situation som är klart diskriminerande jämförd med den för de utanför hemmet arbetande. Alla torde ändå vara överens om att de insatser hemarbetande kvinnor gör är beaktansvärda, inte bara för respektive familjer utan även för samhället. Vår sociallagstiftning inrymmer emellertid orättvisor som samhället genom reella insatser bör eliminera. De trygghetsreformer som genomförts och vilka är avsedda för alla medborgare här i landet omfattar i stort sett inte alls de hemarbetande kvinnorna. I fråga om både sjukförsäkring och andra trygghetsformer ankommer det på hemarbetaren, man eller kvinna, att på eget initiativ lösa sina trygghetsfrågor, medan dessa automatiskt löses för de utanför hemmet arbetande.

Anledningen till att hemarbetarna, till övervägande delen kvinnliga, inte i likhet med andra blivit inordnade i gällande trygghetssystem är att några exakta siffror som kan belysa det ekonomiska värdet av hemservice i dess vidaste bemärkelse inte föreligger. En rad detaljundersökningar har visserligen gjorts, men någon paketlösning har inte åstadkommit. Ansträngningarna bör enligt vår mening inriktas på att ställa in hemarbetet i ett sam-

hållsekoniskt perspektiv. Därvid kunde med fördel resultaten av gjorda utredningar på olika områden tjäna som värdefullt underlag. Vid en sådan beräkning, som vi avser, bör beaktas vad kostnaderna för olika former av tjänster uppgår till, om de överförs på samhället från den oavlönade hemarbetaren. I princip uppstår då frågan: Vilket är ur samhällsekonisk synpunkt mest lönande, småbarnsskötsel i hemmet, kombinerad med allmänt hushållsarbete, eller avlönat arbete i produktion där samhället, ofta också respektive företag, får svara för större delen av barntillsynen samt för sociala förmåner såsom ATP och sjukförsäkring? Det bör i sammanhanget uppmärksammas att familjer med oavlönad hemarbetande arbetskraft får hjälpa till att betala samhällets kostnader för sociala förmåner i form av skatter och ökade varupriser, förmåner som den i hemmet »anställda» till väsentlig del inte kommer i åtnjutande av.

Av de få och föga uppmärksammade undersökningar som gjorts framgår att hemservicen med hänsyn till antalet hushåll i vårt land även vid högt uppdriven rationalisering och utan att därvid inräknas socialkostnader uppgår till mycket höga siffror.

Enligt vår mening är det av största vikt att ingående utredning kommer till stånd för att belysa värdet av hemservicen sett i ett samhällsekoniskt perspektiv. Det gäller att få en socialekonomisk lösning av hemarbetarens situation, en lösning som dels ger en reell grund för hemarbetaren att i praktiken välja fritt mellan arbete i hemmet eller utanför hemmet, dels eliminerar de orättvisor som hemarbetaren nu får vidkännas inom sociallagstiftningen.

En »hemekonomisk» reform av det slag vi vill förorda bör innebära en socialekonomisk lösning av hemarbetarens situation så att det stöd hon bör få från samhället för sina tjänster kan ligga till grund för beräkningen av sjukförsäkring, ATP etc. Förslagsvis kunde det motsvara barndaghemskostnaderna. I princip bör stödet beskattas samtidigt som det skall betraktas som en inkomst av tjänst med rätt till ATP-poäng o. d.

Ur samhällsekonisk synpunkt torde en sådan reform i grunden innebära en avvägning mellan två faktorer. Skall de oundgängliga kostnaderna för barntillsyn, sociala förmåner etc. bestridas av samhället eller skall hemarbetaren stå för dem i form av egna arbetsinsatser och genom skatt på det stöd hon får för hemtjänsterna inklusive barnavården?

Även om en reform av detta slag kräver ett omfattande utredningsarbete och dess målsättning självfallet kan nås först på längre sikt, anser vi det dock angeläget att ta itu med denna prövning. Reformen motiveras framför allt av det faktum att denna grupp arbetare inte är inordnad i vår sociallagstiftning i likhet med andra medborgare.

Med stöd av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en allsidig och förutsättningslös utredning av möjligheterna till en socialekonomisk lösning av hemarbetarnas situation i enlighet med motionens syfte.

Stockholm den 15 januari 1969

Bengt Börjesson (cp)
i Falköping

John Eriksson (cp)
i Bäckmora
